

Tilsyn med glassrekkverk 2018–2019

Direktoratet for byggkvalitet

Innhold

1	BAKGRUNN.....	3
1.1	Avgrensing av kampanjen	3
1.2	Ønsket effekt av kampanjen	3
1.3	Regelverkets krav	4
2	AKTIVITET	7
2.1	Kartlegging av markedet	7
2.2	Gjennomføring av tilsyn.....	7
3	FUNN.....	9
3.1	I kartleggingen i forkant av tilsynet	9
3.2	Gjennomførte tilsyn.....	9
4	OPPSUMMERING/DISKUSJON	10
4.1	Samlet inntrykk av situasjonen når det gjelder produktdokumentasjon.....	10
4.2	Informasjon om regelverket.....	10
5	OVERSIKT OVER UTFALL AV TILSYNSSAKENE.....	11

1 Bakgrunn

Direktoratet for Byggkvalitet (DiBK) er markedstilsynsmyndighet for produkter til byggverk. Vi har i 2018–2019 gjennomført tilsyn med glassrekkverk. Rekkverk er en sammensatt byggevare som består av profiler i eksempelvis stål, aluminium, glass eller tre. Rekkverk leveres ofte som byggesett, og leverandøren kjøper inn komponenter fra ulike produsenter. Rekkverket kan også leveres av ansvarlig foretak, som da tilbyr både levering og montering av rekkverket. I begge tilfeller skal dokumentasjon på komponentene som inngår i rekkverket, kunne legges fram.

Direktoratet for byggkvalitet valgte å gjennomføre tilsyn rettet mot glassrekkverkmarkedet fordi dette markedet er i stadig utvikling og vekst. DiBK gjennomførte også tilsyn på bakgrunn av mottatte tips. Det har over mange år vært en økning i bruk av glassrekkverk, og importen fra utlandet har økt. Målgruppen for kampanjen har vært norske produsenter, importører og distributører av glassrekkverk.

De siste årene har vi hatt pågang fra aktører i byggebransjen med spørsmål og henvendelser knyttet til glassrekkverkmarkedet.

1.1 Avgrensing av kampanjen

28. juni 2018 sendte DiBK informasjonsbrev til 75 foretak. Av disse foretakene ble 11 foretak plukket ut for tilsyn. 21. september 2018 fikk disse foretakene anmodningsbrev om produktdokumentasjon med svarfrist 15. oktober 2018.

Vi gjennomgikk nettsider til ulike foretak, og prøvde å velge foretak der nettsidene ikke ga god informasjon om produktdokumentasjonen til produktene. Også foretak som vi hadde fått inn tips om, ble tatt med.

Vi prøvde å unngå å velge produkter vi visste hadde SINTEF Teknisk Godkjenning. Regelverket stiller ikke krav om SINTEF Teknisk Godkjenning, men denne dokumentasjonen er en av flere måter å tilfredstille kravene til produktdokumentasjon etter byggevareforskriften på. Ettersom informasjon om hvilke produkter som har SINTEF Teknisk Godkjenning er lett tilgjengelig på nettsidene til SINTEF Certification, ga det oss mulighet til å bruke våre ressurser mer effektivt ved å innrette tilsynet mot produkter vi hadde mindre kunnskap om.

1.2 Ønsket effekt av kampanjen

Dette ønsker vi å oppnå med kampanjen:

- At foretakene etter tilsynet skal ha riktig produktdokumentasjon i henhold til regelverket.
- Økt oppmerksomhet og kunnskap om kravene til dokumentasjon og kvalitet.

Vi ønsker også å få en bedre oversikt over dagens situasjon når det gjelder produktdokumentasjonen hos bedrifter som produserer og omsetter glassrekkverk. Dette for å:

- gi nyttig og målrettet informasjon om kravene, både på nett, i foredrag m.v.
- ha et godt grunnlag for å vurdere behovet for videre oppfølging av bransjen.

1.3 Regelverkets krav

Rekkverk, også kalt glassrekkverk, er en byggevare.

Generelt om kravene til produktdokumentasjon for byggevarer

Alle byggevarer må ha dokumenterte egenskaper for å kunne omsettes. Det er tre ulike hovedspor for å utarbeide produktdokumentasjon:

1. Dersom det finnes en harmonisert produktstandard (hEN) som gjelder for byggevaren, skal den brukes for å utarbeide dokumentasjon. En harmonisert produktstandard er en standard som er utformet etter mandat fra EU-kommisjonen og som er sitert i Den Europeiske Unions Tidende. Produktene skal være CE-merket og følges av en ytelseserklæring når de omsettes.
2. Dersom produktet ikke er omfattet av en harmonisert produktstandard, kan produsenten velge å CE-merke produktet gjennom en europeisk teknisk bedømmelse ETA (European Technical Assessment). Dette er frivillig for produsentene, men dersom de velger dette, må produktet være CE-merket og følges av en ytelseserklæring i henhold til denne ETA-en når det omsettes.
3. Dersom det ikke finnes en harmonisert produktstandard og produsenten ikke har valgt CE-merking gjennom en ETA, krever norsk rett at byggevaren uansett skal ha dokumenterte egenskaper. Dette reguleres av kapittel 3 i byggevarerforskriften, som legger til grunn de samme prinsippene som byggevarerforordningen. Imidlertid verken kan eller skal disse byggevarene ha CE-merking eller ytelseserklæring. De må følges av produktdokumentasjon som må inneholde liknende informasjon, men det er ikke noen formkrav til denne dokumentasjonen.

Hva er kravene til produktdokumentasjon for glassrekkverk?

Byggevarerforskriftens kapittel III inneholder krav om dokumentasjon for byggevarer som ikke er CE-merket, det vil si i tilfeller hvor det ikke finnes en harmonisert standard eller produsenten ikke har valgt å få utført en europeisk teknisk bedømmelse (ETA– European Technical Assessment), som er frivillig.

Byggevarer som ikke er CE-merkede kan imidlertid ha akkurat den samme betydningen for byggverk som CE-merkede byggevarer, og underlegges derfor dokumentasjonskrav. Byggevarer uten CE-merke skal også ha dokumenterte egenskaper, slik at de som velger byggevarer til byggverk kan vurdere om de medvirker til at byggverket oppfyller byggteknisk forskrift.

Lenke til forskrift om dokumentasjon av byggevarer (DOK) finnes på DiBKs nettside <https://dibk.no/byggeregler/dok/>

Forpliktelsene til produsenter, importører og distributører.

En produsent er en fysisk eller juridisk person som produserer en byggevare eller får en slik vare utviklet eller produsert, og som markedsfører denne varen under sitt eget navn eller varemerke. Produsenten skal utføre produksjonskontroll i fabrikk.

Det er produsentens oppgave å utarbeide all nødvendig dokumentasjon. Importører og distributører av byggevarer er forpliktet til å sikre at byggevarer har tilstrekkelig dokumentasjon før varen omsettes videre på det norske markedet.

En importør eller distributør som bringer i omsetning en byggevare under sitt eget navn eller varemerke eller endrer en byggevare som allerede er brakt i omsetning på en slik måte at det kan påvirke byggevarens ytelser, skal anses som byggevareprodusent, og ha de samme forpliktelsene som produsenten.

CE-merking av komponentene

Det er ikke krav om CE-merking av rekkverk. Grunnen til dette er at det ikke finnes en harmonisert produktstandard. Noen rekkverksystemer kan imidlertid være CE-merket på bakgrunn av en europeisk teknisk bedømmelse (ETA).

Komponentene som inngår i rekkverket, skal derimot være CE-merket. Glasset som inngår i rekkverket skal være CE-merket i henhold til NS-EN 12150-2:2004 og/eller NS-EN 14449:2005, og det skal foreligge en ytelseserklæring.

Monteringsveiledningen til rekkverket

Monteringsveiledning er en viktig del av produktdokumentasjonen, særlig for byggesett. Uten monteringsveiledning kan det foreligge en risiko for feilmontering og dermed byggefeil. Monteringsveiledningen skal være tilgjengelig på norsk, svensk eller dansk, jf. byggesaksforskriften (SAK10) § 5-5.

Opprinnelig produktdokumentasjon

DiBK ba om innsendelse av følgende produktdokumentasjon på glassrekkverk/glassgjerde:

- dokumentasjon på kvaliteten til stålprofilene eller aluminiumprofilene i henhold til standardene NS-EN 1090-1:2009+A1:2011, dvs:
 - ytelseserklæring på norsk, svensk eller dansk
 - kopi av CE-merking (kan f.eks. være i form et bilde av CE-merket på produktet, pakken eller på utsiden av kolli)
- dokumentasjon på glasset i henhold til standardene NS-EN 12150-2:2004 (herdet sikkerhetsglass) og/eller NS-EN 14449:2005 (laminert sikkerhetsglass), dvs:
 - ytelseserklæring på norsk, svensk eller dansk
 - kopi av CE-merking (kan f.eks. være i form et bilde av CE-merket på produktet, pakken eller på utsiden av kolli)
- beskrivelse av innfestningsdetaljer (dette beskrives på monteringsanvisning)
- monteringsanvisning på norsk, svensk eller dansk.

Ved tilsynet ba vi om særlig oppmerksomhet rettet mot dokumentasjon av den horisontale nyttelasten som de ulike komponentene kunne tåle. Dette kunne beskrives ved typeberegning eller ved tabellverdier eller deskriptiv dokumentasjon.

Det er krav til tredjepartskontroll for sikkerhetsglass

Byggevarer har ulik betydning for bygninger, og er derfor kategorisert i ulike systemer for vurdering og verifikasjon av byggevarers ytelser. Systemet bestemmer hvilke oppgaver produsenten har og hvilke en uavhengig tredjepart har. Komponenter i glassrekkverk var plassert i system 3 for sikkerhetsglass <https://dibk.no/byggeregler/dok/iii/12/>.

Det utpekte laboratoriet vurderte komponentenes ytelser på grunnlag av prøving og stikkprøver foretatt på produksjonsanlegget, typeberegning, tabellverdier eller beskrivende dokumentasjon for varen.

Produktets egenskaper skal være dokumentert slik at de som velger byggevarer til et konkret byggverk kan vurdere om produktet medvirker til at byggverket oppfyller byggt teknisk forskrift (TEK17) .

Produktdokumentasjon skal være på plass før glassrekkverk omsettes og brukes i norske byggverk. Vesentlige egenskaper skal dokumenteres i den grad de er nødvendige for vurdering av byggevarens egnethet til bruk i byggverk i Norge.

Endring som skjedde under tilsynet:

Kommisjonen utstedte en liste over unntak fra NS-EN 1090-1:2009+ A1:2001. I denne listen fant vi at glassrekkverk ikke kunne dokumenteres i henhold til denne standarden. Se lenke til CPR FAQ, FAQ 31. http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/product-regulation/faq_en. I denne endringen kunne vi ikke lenger bruke NS-EN 1090-1:2009+ A1:2001 for dokumentasjon av stål- og aluminiumskomponenter.

Den andre endringen som skjedde var at EU-kommisjonen utstedte en delegert rettsakt om rekkverk, se lenken <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019D1764&qid=1608204420399>. Rekkverk som brukes for å hindre fallulykker fra større høyder, og som ikke utgjør en del av konstruksjonens bæresystem, skal være i system 4, som er det laveste systemet. At rekkverk plasseres i system 4 innebærer at produsenten selv skal utføre kontrollene av produktet. Rettsakten omfatter ikke rekkverk som utgjør en del av konstruksjonens bæresystem, ettersom disse er dekket av standarden NS-EN 1090-1 og har et annet system for tredjepartskontroll. Her skal man ha CE-merking og ytelseerklæring som beskriver egenskaper.

2 Aktivitet

Prosjektperioden har vært fra januar 2018 til desember 2019. For å informere så mange som mulig valgte vi å sende ut et informasjonsbrev til flest mulig aktuelle foretak, for så å gjøre tilsyn med et utvalg av foretakene.

2.1 Kartlegging av markedet

Vi startet med å skaffe oss informasjon om markedet for glassrekkverk. Vi hadde møte med Glass og Fasadeforening og noen aktører. Møtene ga oss kunnskap om hvordan glassrekkverk blir brukt i ulike prosjekter, og vi mottok innspill til gjennomføring av tilsynet.

For å få en oversikt over hvem som produserer og omsetter glassrekkverk gjorde vi flere tiltak. Vi så etter aktuelle foretak blant medlemsbedriftene til Glass og Fasadeforeningen, på nettsidene til SINTEF Certification og i Brønnøysundregisterene. Vi sjekket også Norsk Byggevarerbase (NOBB). Vi gjennomgikk mottatte tips og spørsmål, og så på erfaringer fra tilsynskampanjer med dusjvegger, sikkerhetsglass og påhengsfasader. Vi vurderte også utstillere fra Bygg Reis Deg. Vi så på nettsidene til aktuelle foretak.

Europeisk samarbeid om markedsovervåking skjer gjennom uformelle grupper av markeds- overvåkningsmyndigheter, kalt Administrative Cooperation Groups (AdCos). Vi gikk gjennom AdCos sin oversikt over markedstilsynsprogrammer tilbake til 2016. Her fant vi at ingen land hadde hatt tilsyn med komponenter til glassrekkverk. Vi gjorde også søk hos andre land via ICSMS, <https://webgate.ec.europa.eu/icsms/>, som er informasjons- og kommunikasjonssystemet for den europeiske markedsovervåkingen, men fant ikke noe relevant der for dette tilsynet.

2.2 Gjennomføring av tilsyn

Etter kartleggingen sendte vi ut [informasjonsbrev om kampanjen](#). Informasjonsbrevet ble sendt til foretak som vi var kjent med produserte eller omsatte glassrekkverk i Norge. Til sammen 70 foretak fikk brevet. Vi ba de som fikk brevet om informasjon om flere foretak som kunne ha nytte av kampanjen. På den måten fikk vi rundt 5 foretak til på lista, som også fikk tilsendt informasjonsbrevet.

Vi valgte så å gjøre tilsyn med 11 foretak, valgt ut fra kriteriene som tidligere er beskrevet. Vi sendte anmodningsbrev til disse foretakene der vi ba dem sende oss:

- dokumentasjon på kvaliteten til stålprofilene eller aluminiumprofilene i henhold til standardene NS-EN 1090-1:2009+A1:2011, dvs:
- ytelseserklæring på norsk, svensk eller dansk
- kopi av CE-merking (kan f.eks. være i form et bilde av CE-merket på produktet, pakken eller på utsiden av kolli)
- dokumentasjon på glasset i henhold til standardene NS-EN 12150-2:2004 (herdet sikkerhetsglass) og/eller NS-EN 14449:2005 (laminert sikkerhetsglass), dvs:
 - ytelseserklæring på norsk, svensk eller dansk

- kopi av CE-merking (kan f.eks. være i form et bilde av CE-merket på produktet, pakken eller på utsiden av kolli)
- Beskrivelse av innfestningsdetaljer (dette beskrives på monteringsanvisning)
- Monteringsanvisning på norsk, svensk eller dansk.

I forbindelse med tilsynet ba vi om særlig oppmerksomhet rettet mot dokumentasjon av den horisontale nyttelasten som de ulike komponentene kunne tåle. Dette kunne beskrives ved typeberegning eller ved tabellverdier eller deskriptiv dokumentasjon.

Vi har gjennomført og avsluttet tilsynene med disse 11 foretakene inkludert 20 produkter, se avsnitt 5.

3 Funn

3.1 I kartleggingen i forkant av tilsynet

Kartleggingen vi gjorde, ga oss informasjon om markedet for glassrekkverk i Norge og hvordan det fungerer.

Da vi gikk gjennom nettsidene til foretak, så vi at foretak ikke alltid informerte om produktdokumentasjon, verken på nettsider eller i annen markedsføring.

Det kommer heller ikke nødvendigvis fram om foretaket selv er produsent, eller kjøper fra norsk eller utenlandsk aktør. Flere foretak kan også kjøpe fra samme produsent, og så gi produktet ulike navn.

Ved oppstart med kartleggingen viste det seg at det forelå bare én SINTEF Teknisk Godkjenning for glassrekkverk av de 75 foretakene vi sendte informasjonsbrev til.

Kartleggingen i forkant og gjennomføring av tilsynet har vist at mange aktører importerer utenlandske komponenter.

Både kommuner og ulike aktører har stilt oss spørsmål knyttet til kravene til produktdokumentasjon etter byggevareforskriften (DOK). En gjenganger er spørsmål om hvordan regelverket i byggevareforskriften (DOK) henger sammen med kravene til prosjektering etter byggteknisk forskrift (TEK) i den enkelte byggesak.

3.2 Gjennomførte tilsyn

Vi gjennomførte tilsyn med elleve foretak basert på tips som vi mottok fra bransjen og forbrukere. Av de 11 foretakene vi gjennomførte tilsyn med, hadde fem tilfredstillende produktdokumentasjon på komponenter. Seks hadde mangler som utgjør en «formell feil», jf. byggevareforordningen (forordning (EU) nr. 305/2011) artikkel 59. Aktørene fikk muligheten til å rette opp feilen. Vi påla disse seks aktørene retting.

Tilsynet er lukket etter at mangler er rettet.

4 Oppsummering/diskusjon

4.1 Samlet inntrykk av situasjonen når det gjelder produktdokumentasjon

Et mål med tilsynskampanjen var at foretakene etter tilsynet skulle ha riktig produktdokumentasjon.

Tilsynene som er gjort, gjelder et lite utvalg av produkter og foretak, og vi antar at funnene er representative for situasjonen i markedet.

Et samlet inntrykk er at mange av aktørene har tilfredsstillende produktdokumentasjon, men det synes som om mange av aktørene ikke var kjent med kravene til produktdokumentasjon etter byggevareforskriften (DOK).

Vi ser ikke behov for å gjennomføre en ny tilsynskampanje i løpet av kort tid, men vi vil gjøre reaktive tilsyn med glassrekkverk på bakgrunn av tips og bekymringsmeldinger.

4.2 Informasjon om regelverket

Med kampanjen ønsket vi også å spre informasjon om regelverket, og gjennom det gjøre flere oppmerksomme på kravene og øke kunnskapen.

Kartleggingen vi gjorde, viste at en del aktører er usikre på regelverket for produktdokumentasjon. I informasjonsbrevet fortalte vi derfor nærmere om regelverket.

Vi sendte ut informasjonsbrevet til 75 foretak. Gjennom dette har vi spredd informasjon om regelverket til en god del av aktørene i det norske markedet. Foretakene fikk med dette også en mulighet til å rette eventuelle feil og mangler i forkant av tilsynet, om det var behov for det.

Vi har ikke fått direkte spørsmål til innholdet i informasjonsbrevet, men noen tilbakemeldinger om at det er bra at vi gjør dette.

Vi har gjennom dialog med foretakene i tilsynsprosessen informert nærmere om kravene.

Vi ser behovet for å gi tydelig informasjon om hva som er kravene til produktdokumentasjon for glassrekkverk, og hvilke dokumenter en aktør skal etterspørre. I vår veiviser om [krav til byggevarer](#) kan en aktør få hjelp til å finne ut om dokumentasjonen som foreligger for produktet er i orden, eller om det er noe som mangler.

Et annet moment som kom fram i kartleggingen er at det er viktig med gode avtaler og klare grensesnitt mellom de som produserer og omsetter byggevarer og de som har ansvaret for bruken av byggevaren i det konkrete byggetiltaket. Feil i et konkret byggeprosjekt trenger nødvendigvis ikke å skyldes at det er feil med produktet som er bestilt, men misforståelser rundt hvem som har ansvar for hva i den enkelte byggesaken.

Vi tar kunnskapen vi har fått i denne kampanjen med oss i arbeidet med å utvikle og forbedre våre nettsider og å gi målrettet og nyttig informasjon om regelverket.

5 Oversikt over utfall av tilsynssakene

Aktør	Produkttyper	Funn ved tilsyn				Resultat
		DoP for sikkerhetsglass	CE-merking For sikkerhetsglass	Bruksanvisning	Test-rapport	
ALU-Valas Norge AS	1-ALU-VALLA Balkong 2- ALU-VALA Gjerder	OK	OK	OK	OK	Tilsyn er lukket fordi dokumentasjon var tilfredsstillende fra start.
Europris	2M2 Fence	Mangelfult	Mangelfult	OK	OK	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.
Fjeldtveds Lyse Rom (endret navn til Lyse Rom AS)	1- LR-Rail Alu 2- LR-Rail Topplless 3- LR-Railstolpefritt	Mangelfult	Mangelfult	OK	OK	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.
Forefence AS	1- Sonato Zero og 2- Sonato En	OK	OK	OK	OK	Tilsyn er lukket fordi dokumentasjon var tilfredsstillende fra start.
Glassdeal AS (Ny firma Trappeksperten AS)	Glassrekkverk	Mangelfult	Mangelfult	Mangelfult	Mangelfult	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.. Glassdeal AS er besluttet nedlagt. Salget ble innlemmet i et annet foretak, Trappeksperten AS
Jula Norge AS	Glassrekkverk	Mangelfult	Mangelfult	Mangelfult	Mangelfult	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.
Kominox AS	1- Icopal glassrekkverk 2- Baseprofil KM-500 3- Stolpe KM 804-807 med håndløper	OK	OK	OK	OK	Tilsyn er lukket fordi dokumentasjon var tilfredsstillende fra start.
Plastmo AS	1- Toppmonterte glassrekkverk 2- Frontmonterte glassrekkverk	Mangelfult	Mangelfult	OK	OK	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.
Q-Railing Norge	Easy Glass Pro	OK	OK	OK	OK	Tilsyn er lukket fordi dokumentasjon var tilfredsstillende fra start.
Rekkverkbutikken	1- Rekkverk rustfritt 2- Rekkverk aluminium	OK	OK	OK	OK	Tilsyn er lukket fordi dokumentasjon var tilfredsstillende fra start.

Rusta AS	Glassgjerde/glassrekkverk	Mangefult	Mangefult	Mangefult	OK	Tilsyn er lukket etter at mangler er rettet.
----------	---------------------------	-----------	-----------	-----------	----	--
